

Vlaams
Parlement

ingediend op **881** (2015-2016) – Nr. 1
13 september 2016 (2015-2016)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Lorin Parys, Tine van der Vloet, Peter Persyn, Caroline Croo,
Danielle Godderis-T'Jonck en Lies Jans

betreffende de organisatie van pleegzorg

INHOUD

1. Context.....	3
1.1. Diensten voor pleegzorg	3
1.2. Typemodules.....	3
1.3. Rechtstreeks of niet-rechtstreeks toegankelijk?.....	5
1.4. Rondetafel in het Vlaams Parlement	6
2. Wat kan er beter?	6
2.1. Langdurige pleegzorgplaatsingen	6
2.2. Bijzondere kosten	7
2.3. Ziekenhuiskosten.....	7
2.4. Pleegzorgverlof voor Vlaamse ambtenaren en onderwijzend personeel.....	8
2.5. Voortgezette pleegzorg.....	9
2.6. Attestering van kandidaat-pleegouders	9
2.7. Volwassen pleegzorg en psychiatrische pleegzorg.....	9
2.8. Pleegkinderen met een beperking	9
2.9. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving voor wat betreft de rechten en plichten van pleegouders	10
3. Voorstel en toelichting van de beleidskeuzes	11
3.1. Langdurige pleegzorg	11
3.2. Bijzondere kosten	11
3.3. Ziekenhuiskosten.....	12
3.4. Voortgezette pleegzorg.....	12
3.5. Attestering van de kandidaat-pleegouders.....	12
3.6. Volwassen pleegzorg en psychiatrische pleegzorg.....	13
3.7. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving voor wat betreft de rechten en plichten van pleegouders	13
3.8. Pleegkinderen met een beperking	13
3.9. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving voor wat betreft de rechten en plichten van pleegouders	13
4. Besluit	14

1. Context

Pleegzorg in Vlaanderen wordt decretaal geregeld door het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg. Het decreet kwam tot stand na een aantal hoorzittingen die plaatsvonden in het najaar van 2011 in het Vlaams Parlement.

Met de invoering van dit decreet werd het pleegzorglandschap volledig hertekend. Deze decretale basis heeft tot doel om de rechten en het belang van de pleegkinderen en -gasten centraal te stellen. We schetsen hieronder kort de krijtlijnen van het decreet dat in de praktijk vandaag goed werk levert. Het opzet van deze conceptnota is om dit decreet na vijf jaar aan te vullen en bij te sturen waar nodig. Daarnaast stelt deze nota ook de nodige aanpassingen voor aan het decreet in anticipatie op een federale regelgeving voor een statuut voor pleegouders.

1.1. Diensten voor pleegzorg

Door middel van het Pleegzorgdecreet werden vijf verschillende pleegzorgdiensten in het leven geroepen. De pleegzorgdiensten hebben elk hun eigen werkingsgebied, verdeeld langsheen de provinciegrenzen:

- pleegzorg provincie Antwerpen;
- pleegzorg Vlaams-Brabant en Brussel;
- pleegzorg Limburg;
- pleegzorg Oost-Vlaanderen;
- pleegzorg West-Vlaanderen.

Deze vijf provinciale pleegzorgdiensten kregen decretaal verscheidene taken toegevoegd. Zo moeten ze onder meer op zoek gaan naar kandidaat-pleeggezinnen en het verhaal van pleegzorg bekendmaken bij het brede publiek. Kandidaat-pleeggezinnen worden door deze diensten ook gescreend en voorbereid. Ze gaan op zoek naar het meest geschikte pleeggezin voor een pleegkind of pleeggast. Wanneer een pleegkind of pleeggast in een pleeggezin verblijft, geven de diensten professionele begeleiding en ondersteuning. Alle actoren worden begeleid door een pleegzorgbegeleider. Bovendien hebben alle betrokken partijen ook recht op nazorg wanneer een pleegkind of pleeggast hun gezin verlaat. Tot slot streeft een pleegzorgdienst steeds naar zorgcontinuïteit bij de overgang of de beëindiging van een pleegzorgsituatie.

Het agentschap Jongerenwelzijn erkent en subsidieert alle Vlaamse pleegzorgdiensten. De omvang van de subsidiëring wordt bepaald op basis van het totaal aantal ingezette begeleidings- of behandelingsmodules. Daarvoor moeten de pleegzorgdiensten steeds voldoen aan bepaalde vergunningsvoorwaarden.¹ Pleegzorgdiensten staan ook onder toezicht van het agentschap Jongerenwelzijn en de Zorginspectie. Zij gaan na of de pleegzorgdiensten de bepalingen van de decreten rond pleegzorg en rond de kwaliteit van de gezondheids- en welzijnsvoorzieningen naleven.

1.2. Typemodules

Op 8 november 2013 keurde de Vlaamse Regering het uitvoeringsbesluit houdende de organisatie van pleegzorg definitief goed. Dit besluit regelt onder meer de modulering van het aanbod, de diensten voor pleegzorg, de pleeggezinnen en de partnerorganisaties. Wat betreft de typemodules wordt door Pleegzorg Vlaanderen een onderscheid gemaakt tussen typemodules met betrekking tot de functie 'verblijf' enerzijds en typemodules met betrekking tot de functie 'begeleiding' anderzijds.

¹ Zie artikelen 17 tot en met 32 van het besluit van de Vlaamse Regering houdende de organisatie van pleegzorg.

Typemodules met betrekking tot de functie verblijf

Naam	Frequentie	Duur	Intensiteit	Positionering		Combinaties binnen de dienst
				Voor pleegkinderen (jonger dan 18 jaar)	Voor pleeggasten (ouder dan 18 jaar)	
Ondersteunend – korte duur	7 dagen op 7	3 maanden ²	24 uur	RTH ³	RTH	Steeds gecombineerd met typemodule begeleiding
Ondersteunend – lage frequentie ⁴	Wekelijks	20 maanden ⁵	24 uur	RTH	RTH	Steeds gecombineerd met typemodule begeleiding
Perspectief-zoekend	7 dagen op 7	6 maanden ⁶	24 uur	NRTH ⁷	RTH	Steeds gecombineerd met typemodule begeleiding
Perspectief-biedend – hoge frequentie ⁸	7 dagen op 7	+2 jaar	24 uur	NRTH	RTH	Steeds gecombineerd met typemodule begeleiding
Perspectief-biedend – lage frequentie	3 keer per week	+2 jaar	24 uur	NRTH	RTH	Steeds gecombineerd met typemodule begeleiding
Crisisverblijf in pleeggezin ⁹	7 dagen op 7	2 weken	24 uur	RTH	RTH	Steeds gecombineerd met typemodule begeleiding

Typemodules met betrekking tot de functie begeleiding¹⁰

Naam	Frequentie	Duur	Intensiteit ¹¹	Combinatie binnen de dienst
Crisispleegzorg	2 maal per week	2 weken ¹²	2 uur	Steeds gecombineerd met typemodule verblijf
Ondersteunende pleegzorg	Maandelijks	6 maand ¹³	2 uur	Steeds gecombineerd met typemodule verblijf
Perspectiefzoekende pleegzorg	Wekelijks	6 maand ¹⁴	2 uur	Steeds gecombineerd met typemodule verblijf
Perspectiefbiedende pleegzorg	Maandelijks	+2 jaar	2 uur	Steeds gecombineerd met typemodule verblijf

² Kan verlengd worden op voorwaarde dat de indicatiecriteria duidelijk van toepassing zijn.

³ Rechtstreeks toegankelijke hulp.

⁴ Opvang tijdens de weekends, logeeropvang enzovoort.

⁵ Kan verlengd worden op voorwaarde dat de indicatiecriteria duidelijk van toepassing zijn.

⁶ Kan eenmalig verlengd worden op voorwaarde dat de indicatiecriteria duidelijk van toepassing zijn.

⁷ Niet-rechtstreeks toegankelijke hulp.

⁸ Met 'hoge frequentie' wordt gemiddeld 4 tot 7 nachten per week bedoeld. Met 'lage frequentie' wordt gemiddeld 1 tot 3 nachten per week bedoeld.

⁹ Al dan niet in het kader van het programma crisishulp Integrale Jeugdhulp.

¹⁰ De begeleidingstypemodule kan niet aangeboden worden zonder de verblijfstypemodule. Het is de verblijfstypemodule die de positionering van het totale aanbod (verblijf + begeleiding) binnen het rechtstreekse of niet-rechtstreekse aanbod zal bepalen.

¹¹ De duur van een contact kan eventueel ook nog worden opgesplitst over meerdere contacten.

¹² Het betreft een maximale periode van twee weken.

¹³ Duur zal afgestemd worden op de flankerende verblijfstypemodule (onderbroken of occasioneel). Deze kan eveneens verlengd worden.

¹⁴ Deze kan eenmalig verlengd worden.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen vier verschillende vormen van pleegzorg. Een eerste vorm is de ondersteunende pleegzorg. Deze heeft tot doel om een kortstondig verblijf in een pleeggezin tot stand te brengen. Het gaat in dezen om een tijdelijke ondersteuning van het gezin van oorsprong. Of het is een aanvulling op een ander regulier verblijf in bijvoorbeeld een voorziening. Na de verblijfsperiode keert het pleegkind of de pleeggast terug naar het eigen gezin. Crisispleegzorg behoort ook tot deze pleegzorgvorm, maar kent een aantal verschilpunten zoals zichtbaar is in bovenstaande tabel.

Daarnaast is er ook de perspectiefzoekende pleegzorg. Deze pleegzorgvorm heeft tot doel om het pleegkind of de pleeggast snel te oriënteren en te begeleiden naar een duidelijke en duurzame oplossing. Deze wordt voor maximum zes maanden toegekend. Het doel wil men bereiken door intensief in te zetten op het pleegkind of de pleeggast en zijn of haar omgeving.

Ten derde is er de perspectiefbiedende pleegzorg. Deze vorm wil het pleegkind of de pleeggast een stabiel leefklimaat bieden door een langdurig verblijf in het pleeggezin. Het agentschap Jongerenwelzijn wijst perspectiefbiedende pleegzorg aan wanneer een terugkeer naar huis niet in het belang van het pleegkind of de pleeggast is. Continuïteit, opvoedingszekerheid en een optimale ontwikkeling van het kind staan hier immers centraal.

Ten slotte is er ook de behandelingspleegzorg. Hiermee moeten kinderen of gasten met een specifiek psychiatrisch of emotioneel gedragsprobleem opgevangen worden bij perspectiefzoekende of -biedende pleegzorg. Dit gebeurt aan de hand van extra behandelings- of trainingspakketten. Dit omvat een behandeling voor het pleegkind of de pleeggast en/of een intensieve training en begeleiding voor de pleegzorger. Dat kan in combinatie met een andere hulp- en dienstverlening of in samenwerking met een psychiatrisch ziekenhuis.

Uit een schriftelijke vraag van Vlaams volksvertegenwoordiger Lorin Parys¹⁵ blijkt dat er op 31 december 2014 419 situaties van ondersteunende pleegzorg, 4565 langdurige of perspectiefbiedende pleegzorgsituaties en 341 kortdurende of perspectiefzoekende pleegzorgsituaties actief waren. Over heel het jaar 2014 waren er 322 situaties van crisispleegzorg die in de meeste gevallen overgingen naar andere vormen van kort- of langdurige pleegzorg. De hierboven vermelde vormen van pleegzorg hebben zowel betrekking op pleegkinderen (4975) als op pleeggasten (350).

1.3. Rechtstreeks of niet-rechtstreeks toegankelijk?

Sinds het nieuwe decreet betreffende de integrale jeugdhulp, wordt een onderscheid gemaakt tussen rechtstreeks toegankelijke en niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is jeugdhulpverlening die voor iedereen toegankelijk is. Het zijn diensten waar een cliënt zélf naartoe kan stappen om onder meer informatie, hulp of ondersteuning te vragen. Niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is hulpverlening die enkel ingezet kan worden met het akkoord en de tussenkomst van de intersectorale toegangspoort. De hulpverlening die zich hier situeert, is erg gespecialiseerd en vaak erg intensief. Vaak gaat het over voorzieningen binnen de sector van de bijzondere jeugdbijstand (Jongerenwelzijn) en van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH).

De meeste van de hierboven beschreven pleegzorgvormen zijn zowel voor de pleegzorgers als voor het pleegkind of de pleeggast zeer ingrijpend en intensief. Om die reden zijn de meeste pleegzorgvormen niet rechtstreeks toegankelijk. De

¹⁵ Schriftelijke vraag nr. 656 van 18 mei 2015.

toewijzing van perspectiefzoekende en perspectiefbiedende pleegzorg gebeurt door de jeugdrechter of door de intersectorale toegangspoort. De volgende pleegzorgvormen zijn dan weer rechtstreeks toegankelijk:

- de ondersteunende pleegzorg (inclusief de crisisleegzorg) voor pleegkinderen;
- behandelingspleegzorg;
- alle pleegzorg voor volwassenen (pleeggasten).

1.4. Rondetafel in het Vlaams Parlement

In het najaar 2015 nam Lorin Parys het initiatief in het Vlaams Parlement om alle actoren in het werkveld van de pleegzorg in Vlaanderen rond de tafel te brengen. Samen met volksvertegenwoordigers Katrien Schryvers, Emmily Talpe en Elke Van den Brandt werd op 19 november 2015 een rondetafel georganiseerd. De knelpunten die in deel 2 van deze conceptnota aan bod komen, vinden deels hun oorsprong in de bezorgdheden die op deze vergadering werden geuit. Volgende organisaties waren op de vergadering van 19 november 2015 aanwezig:

- Steunpunt Jeugdhulp;
- Vlaams Welzijnsverbond;
- project ervaringsdeskundigen in pleegzorg;
- pleegzorg provincie Antwerpen;
- pleegzorg Limburg;
- pleegzorg Vlaams-Brabant en Brussel;
- Pleegzorg Vlaanderen;
- Vlaamse Vereniging voor Pleeggezinnen;
- Partners in Pleegzorg;
- Cachet vzw.

De gespreksonderwerpen beperkten zich niet tot louter gemeenschapsaangelegenheden, maar ook federale aangelegenheden werden besproken. Op het federale niveau staan ondertussen een aantal veranderingen op til, zoals het statuut voor pleegouders, dat recentelijk werd goedgekeurd in de commissie voor de Justitie. Ook de verlofstelsels voor pleegouders zullen nog aan bod komen in de federale Kamer van Volksvertegenwoordigers.

2. Wat kan er beter?

Na een aantal contacten met het pleegzorgveld in Vlaanderen, werd duidelijk dat er vandaag nog enkele problematieken bestaan die dienen te worden aangepakt. In dit onderdeel staan we stil bij enkele van deze tekortkomingen in de regelgeving. In het volgende deel doen we voorstellen voor oplossingen. Het doel van deze conceptnota is om de bestaande regelgeving bij te schaven in functie van de praktische problemen die er vandaag zijn. Sommige daarvan situeren zich op decreetniveau, andere op het niveau van besluiten van de Vlaamse Regering.

2.1. Langdurige pleegzorgplaatsingen

Er zijn tal van redenen waarom gezinnen onder druk komen te staan. Pleegzorg kan dan een antwoord bieden voor een kwetsbare jongere. In het bijzonder voor jonge kinderen is pleegzorg vaak de beste optie. In het decreet Integrale Jeugdhulp wordt pleegzorg dan ook, terecht, als eerste keuze gezien voor de hulpverlening bij kinderen onder de zes jaar.

Zoals hierboven beschreven, zijn er verschillende soorten pleegzorg. De meest duurzame vorm van pleegzorg is de perspectiefbiedende pleegzorg. In deze vorm van pleegzorg staan continuïteit, opvoedingszekerheid en optimale ontwikkelingskansen van het pleegkind/de pleeggast centraal. Perspectiefbiedende pleegzorg heeft per definitie een langdurig karakter. Indien de jeugdrechter beslist tot perspectiefbiedende pleegzorg, kan die telkens voor een maximale periode van

drie jaar worden toegekend. Onder de oude regeling kon de jeugdrechter beslissen tot een plaatsing tot dertien jaar.

Het nieuwe decreet heeft deze mogelijkheid nu beperkt. Voor kinderen die geplaatst zijn in pleegzorg en die geen ouders meer hebben of die niet langer een beroep kunnen doen op hun netwerk, zorgt deze nieuwe bepaling in de praktijk voor onzekerheid. Hoewel alle betrokkenen vaak vooraf weten dat de plaatsing zal worden verlengd, moeten pleegkind, pleegouders en soms de ouders, de sociale dienst van de jeugdrechtbank, de pleegdiensten en de jeugdrechter door de hele procedure, inclusief adviezen, om een plaatsing opnieuw met drie jaar te verlengen. Dit zorgt voor stress, onzekerheid en extra werk die in bepaalde situaties onnodig zijn.

Uit het antwoord van Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin op een schriftelijke vraag¹⁶ van Lorin Parys, blijkt dat op 31 december 2014 meer dan de helft van de perspectiefbiedende pleegzorgsituaties op dat moment reeds langer liep dan drie jaar. Het ging om 2644 van de 4565 perspectiefbiedende pleegzorgsituaties. In die optiek is het dus nuttig om na te gaan of de maximale termijn van drie jaar voldoet in alle omstandigheden.

2.2. Voortgezette pleegzorg

Pleegjongeren die 18 jaar worden, kunnen ervoor kiezen om tot hun 21^e jaar in het pleeggezin te blijven indien het pleeggezin hiermee akkoord gaat. Gemiddeld blijven zevenhonderd jongeren na hun 18^e in hun pleeggezin. Indien zij verder studeren is deze termijn vaak te kort om een diploma te behalen.

Het aanvragen van een leefloon is meestal enkel mogelijk wanneer een pleegkind zelfstandig gaat wonen, waardoor er onnodige extra druk op pleegjongeren en het gezin komt te liggen. Voor pleeggezinnen die het niet breed hebben, leidt dit er soms toe dat een pleegjongere zich genoodzaakt voelt zelfstandig te gaan wonen uit financiële overwegingen. Daartegenover staat dat de gemiddelde leeftijd waarop jongeren alleen gaan wonen in België op 24,9 jaar ligt volgens Eurostat (statistical office of the European Union). Het is dan ook al te gek dat kwetsbare jongeren indirect aangemoedigd worden het pleegouderlijke huis sneller te verlaten dan jongeren die niet in een kwetsbare situatie zijn opgegroeid. Zo lopen we het risico dat we de precariteit van sommige jongeren net bestendigen in plaats van hun positie als jongvolwassene te verstevigen.

2.3. Attestering van kandidaat-pleegouders

Krachtens artikelen 55 en 56 van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013 zijn de diensten voor pleegzorg bevoegd voor de attestering. De dienst voor pleegzorg staat in voor de screening van kandidaat-pleegzorgers en pleegzorgers; dat gebeurt op een verschillende wijze voor bestandspleegzorg dan voor netwerkpleegzorg.

Voor bestandspleegzorg¹⁷ selecteert de pleegzorgdienst kandidaat-pleegzorgers aan de hand van bepaalde voorwaarden.¹⁸ Deze selectieprocedure resulteert in een gemotiveerde schriftelijke beslissing waaruit blijkt dat een kandidaat-pleegzorger al dan niet als pleegzorger wordt geselecteerd. Na de matching tussen pleegkind of -gast en het pleeggezin, levert de pleegzorgdienst een attest af waarin wordt

¹⁶ Schriftelijke vraag nr. 99 van 5 november 2015.

¹⁷ Zie artikel 55 van het besluit van de Vlaamse Regering houdende de organisatie van pleegzorg.

¹⁸ Die criteria zijn:

- voorleggen uittreksel uit strafregister model 2 voor meerderjarige leden pleeggezin (geen elementen die onverzoenbaar zijn met pleegzorg);
- voldoende draagkracht om pleeggast/pleegkind een stabiel leefklimaat te geven;
- leden pleeggezin worden betrokken bij kandidaatstelling.

gemotiveerd waarom het pleegkind of de pleeggast aan zijn gezin wordt toevertrouwd.

Het pleegzorgattest wordt slechts aan één van de beide pleegouders toegekend, ondanks het feit dat veel pleegzorgers samen met een partner het pleegouderschap opnemen in hun gezin. Deze regel heeft soms grote gevolgen voor de procedures die gelden in de jeugdrechtsbank. In de praktijk moet immers slechts één pleegzorger gedagvaard worden. Dit kan door de partner ervaren worden alsof hij of zij niet in het proces betrokken is. Ook in het geval van echtscheiding van de pleegzorgers kan dit voor problemen zorgen.

2.4. Bijzondere kosten

Artikel 17 van het decreet van 29 juni 2012 betreffende de organisatie van pleegzorg stelt dat de Vlaamse Regering de tegemoetkomingen voor bijzondere kosten toekent aan pleegzorgers, gericht op het behoud of het herstel van de fysieke en/of psychische integriteit van het pleegkind of de pleeggast. De subsidie heeft betrekking op 'buitengewone' medische en paramedische verzorging aan pleegkinderen of pleeggasten en wordt alleen toegekend voor het gedeelte van de bijzondere kosten dat per pleegkind of pleeggast meer bedraagt dan 1000 euro.¹⁹

Uit contacten met het werkveld blijkt dat de kosten in aanmerking komen als 'bijzondere kosten' sterk verschillen van pleegzorgdienst tot pleegzorgdienst. Hieronder geven we een overzicht van de uitbetaalde bijzondere kosten voor 2014 en 2015, opgedeeld per regionale dienst voor pleegzorg.²⁰

Provinciale dienst voor pleegzorg	2014		2015	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
West-Vlaanderen	41	18.611,67 €	48	23.158,76 €
Antwerpen	56	29.788,00 €	62	34.895,75 €
Vlaams-Brabant en Brussel	14	9.470,00 €	23	19.601,15 €
Oost-Vlaanderen	14	4.470,00 €	31	24.471,97 €
Limburg	16	10.449,00 €	20	13.795,44 €
Totaal	141	72.788,67 €	184	115.923,07 €

In een antwoord op een schriftelijke vraag²¹ gaf de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin aan dat het agentschap Jongerenwelzijn verantwoordelijk is voor de beslissing over de uitbetaling van de subsidie voor bijzondere kosten. De diensten dienen daarvoor wel een aanvraag in te dienen bij het agentschap Jongerenwelzijn, dat op zijn beurt beoordeelt welk dossier terugbetaling krijgt in het licht van de finaliteit van de bijzondere kosten. Het agentschap bekijkt dan ook in welke mate de bepaalde kost niet kan worden gedekt door een andere financieringsbron. Er kan dus wel een verschil zitten op de dossiers die sommige diensten wel en andere niet voorleggen aan het agentschap Jongerenwelzijn.

Artikel 62 van het besluit van de Vlaamse Regering²² bepaalt ook dat de pleegzorger onder bepaalde voorwaarden een tegemoetkoming voor verhoogde zorgzwaarte kan krijgen. Deze forfaitaire subsidie wordt toegekend door een regionale pleegzorgdienst aan een pleegzorger in situaties waarin kan worden aangetoond dat er omwille van de problematiek van het pleegkind of de pleegzorgsituatie bijkomende noden zijn. Die middelen worden door de regionale pleegzorgdiensten zelf beheerd. Over de inzet van deze middelen worden tussen de verschillende diensten

¹⁹ Artikel 63 van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013 houdende de organisatie van pleegzorg.

²⁰ Schriftelijke vraag nr. 360 van 23 februari 2016.

²¹ Schriftelijke vraag nr. 360 van 23 februari 2016.

²² Besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013 houdende de organisatie van pleegzorg.

afspraken gemaakt die door elke dienst voor overleg worden voorgelegd aan de participatieraad.

2.5. Ziekenhuiskosten

Pleegouders krijgen soms facturen van ziekenhuiskosten die gemaakt zijn voordat het pleegkind aan hen is toegewezen. Juridisch kunnen ze hiervoor niet aansprakelijk worden gesteld, maar in de praktijk kloppen incassobureaus wel hardnekkig aan hun deur. Indien de ouders noch de pleegouders betalen, 'erft' het pleegkind een schuld wanneer het volwassen wordt. Dat is niet bepaald een ideale start van de volwassenheid van een kind dat reeds in een kwetsbare situatie is opgegroeid.

2.6. Pleegzorgverlof voor Vlaamse ambtenaren en onderwijzend personeel

Vandaag kunnen Vlaamse ambtenaren en onderwijzend personeel geen gebruikmaken van pleegzorgverlof. Dat pleegzorgverlof is beperkt tot zes dagen voor wie er wel gebruik van kan maken en bedoeld om bijvoorbeeld het verschijnen voor de jeugdrechter mogelijk te maken voor pleegouders.

2.7. Volwassen pleegzorg en psychiatrische pleegzorg

Het decreet Pleegzorg is onvoldoende afgestemd op pleegzorg voor volwassenen. Zo zijn de modules moeilijk toepasbaar in de praktijk. In de meeste gevallen kan perspectiefbiedende pleegzorg met een heroriëntering naar de ouders bijvoorbeeld niet toegepast worden.

Wat de psychiatrische pleegzorg voor kinderen en jongeren in samenwerking met het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum (OPZ) Geel betreft, worden er eveneens een aantal knelpunten gesignaleerd. Zo wordt het feit dat dagpleegzorg niet langer mogelijk is, als een gemis ervaren. Nochtans past dit in de filosofie van de vermaatschappelijking van de zorg en kan deze vorm van pleegzorg vaak meer ingrijpende hulpverlening voorkomen. Maar ook hier moeten we de modules onder de loep nemen om te kijken of ze wel voldoende flexibiliteit toestaan. Zo is het praktisch moeilijk realiseerbaar om verschillende gezinnen afwisselend in te zetten om bij een hoge zorgnood voor een psychiatrische pleegjongere te werken. Daarbij moeten we kijken of de hogere zorgnood voor psychiatrische pleegjongeren ook geen aangepaste vergoeding behoeft voor de grote beschikbaarheid van pleegouders.

2.8. Pleegkinderen met een beperking

Op schriftelijke vraag 209 van Tine van der Vloet van 6 januari 2016 antwoordde minister Vandeurzen dat voor het pleegkind met een beperking, net zoals voor elk ander kind met een beperking, een persoonsvolgend budget aangevraagd kan worden, indien nodig. Dit is binnen het huidige persoonlijkeassistentiebudget (PAB) en pleegzorg niet mogelijk, omdat dit gezien wordt als 'dubbele financiering'. Zo wordt het voor pleegouders die besluiten om in plaats van een pleegkind, een pleegkind met een beperking op te vangen, wel extra moeilijk. De persoonsvolgende financiering moet voor minderjarigen nog uitgewerkt worden. Als zij hetzelfde systeem zullen volgen als de meerderjarigen dan wordt hun niet-rechtstreeks toegankelijke hulp (NRTH) vertaald naar een persoonsvolgende financiering (PVF) zowel wanneer je NRTH als PVF of in modulevorm krijgt; ook tegenover de modules zal dus 'een bedrag' gezet worden dat je kan inzetten voor het inkopen van zorg.

2.9. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving voor wat betreft de rechten en plichten van pleegouders

Pleegzorg is een gemeenschapsbevoegdheid, maar de federale overheid is bevoegd gebleven voor het statuut van pleegouders. Op woensdag 16 maart 2016 keurde de Kamercommissie voor Justitie in het Federale Parlement een wetsvoorstel van kamerlid Kristien Van Vaerenbergh goed dat pleegouders een statuut geeft.

Dankzij dit wetsvoorstel krijgen pleegouders extra rechten. Zo krijgen zij vanaf het ogenblik dat een pleegkind bij hen komt wonen het recht om te beslissen over alle dagelijkse kleine of dringende medische ingrepen, zoals de haarsnit of inentingen van hun pleegkind. Bovendien worden ook fundamentele beslissingen overgedragen aan de pleegouders, als de ouders daarmee akkoord gaan. Het gaat dan over beslissingen met betrekking tot de gezondheid, ontspanning, godsdienst of opleiding van het pleegkind. Dergelijke overeenkomst zal in de toekomst ter goedkeuring worden voorgelegd aan de jeugdrechter.

Het nieuwe statuut regelt bovendien ook de rechten van de pleegzorgers na afloop van de pleegzorgsituatie. Wanneer een kind dat minstens één jaar in een pleeggezin is opgegroeid terug naar zijn ouders gaat, krijgen pleegouders een recht op contact. Op die manier moet worden voorkomen dat de affectieve band tussen pleegkind en pleegzorger bruusk wordt verbroken na afloop van de pleegplaatsing.

In een advies van 30 mei 2016 sprak de Raad van State zich uit over de bevoegdheidsverdeling tussen de gemeenschapsoverheden en de federale overheid. Daarover zegt de Raad van State onder meer het volgende:

“Volgens de voorgestelde artikelen 387sexies, §2, tweede lid, en 387septies, §2, van het Burgerlijk Wetboek kan “het bevoegde orgaan inzake pleegzorg”, dat onder de gemeenschapsoverheid ressorteert, bij de familierechtbank en binnen de door die rechtbank bepaalde termijn een advies uitbrengen over de overeenkomst die tussen de ouders of de voogd en de pleegzorgers gesloten zou worden inzake de uitoefening van het ouderlijk gezag of over het verzoek dat in dat verband door de pleegzorgers ingediend zou worden.

Inzake adoptie is de betrokkenheid van de diensten van de gemeenschappen bij het maatschappelijk onderzoek dat door de familierechtbank bevolen wordt, geregeld bij de artikelen 3 tot 6 van het samenwerkingsakkoord van 12 december 2005 tussen de federale staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie “inzake de tenuitvoerlegging van de wet van 24 april 2003 tot hervorming van de adoptie”. Er dient evenwel rekening te worden gehouden met het feit dat krachtens artikel 1231.6 van het Gerechtelijk Wetboek vereist is dat de instanties van de gemeenschappen betrokken worden bij het maatschappelijk onderzoek, waardoor het noodzakelijk is daaromtrent een samenwerkingsakkoord te sluiten.

Volgens de voorgestelde bepalingen zou de betrokkenheid van de instanties van de gemeenschappen evenwel facultatief zijn. Er mag dan ook van uit worden gegaan dat het in casu niet vereist is een samenwerkingsakkoord te sluiten.

Er mag evenwel niet uit het oog worden verloren dat de wetgeving van de gemeenschappen aangepast zou moeten worden om het mogelijk te maken dat de instanties van de gemeenschappen in deze nieuwe procedure betrokken worden. In dat opzicht zou het, bij ontstentenis van een samenwerkingsakkoord, raadzaam zijn om tussen de federale overheid en de gemeenschappen een overleg te organiseren.”.

3. Voorstel en toelichting van de beleidskeuzes

In dit derde deel werpen we een aantal oplossingen op voor de bestaande praktische problemen zoals deze in deel twee van deze conceptnota staan beschreven.

3.1. Langdurige pleegzorg

Zoals hierboven geschetst, zorgt de beperking van een plaatsing tot maximum drie jaar in sommige gevallen voor onnodige stress en werk. Wij stellen in deze conceptnota dan ook voor om de jeugdrechter opnieuw de mogelijkheid te geven om kinderen en jongeren te plaatsen tot hun dertiende levensjaar. De filosofie van een plaatsing tot dertien was dat kinderen vanaf hun twaalfde jaar moeten worden gehoord over hun situatie. Die houden we dan ook aan.

De termijn van drie jaar wordt bepaald door wijzigingen die aangebracht werden in het decreet Bijzondere Jeugdbijstand door het decreet Pleegzorg. Deze wijzigingen werden overgenomen in het nieuwe decreet betreffende de integrale jeugdhulp. Artikel 48 van het decreet Integrale Jeugdhulp zegt het volgende:

“§1. De jeugdrechtbank en de jeugdrechter kunnen na een vordering als vermeld in artikel 47, 1°, de volgende maatregelen nemen:

- 1° de ouders van de minderjarige of, in voorkomend geval, zijn opvoedingsverantwoordelijken een pedagogische richtlijn verstrekken;
- 2° voor ten hoogste één jaar de minderjarige onder toezicht stellen van de sociale dienst;
- 3° voor ten hoogste één jaar contextbegeleiding bevelen;
- 4° voor ten hoogste zes maanden de minderjarige een opvoedend project opleggen of de minderjarige, eventueel samen met zijn ouders of, in voorkomend geval, zijn opvoedingsverantwoordelijken toevertrouwen aan een project;
- 5° voor ten hoogste één jaar de minderjarige een ambulante voorziening doen bezoeken;
- 6° voor ten hoogste één jaar de minderjarige die de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt en over voldoende inkomsten beschikt, zelfstandig laten wonen;
- 7° voor ten hoogste één jaar de minderjarige die de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt, onder permanent toezicht op kamers laten wonen;
- 8° voor ten hoogste dertig dagen de minderjarige onder de begeleiding stellen van een onthaal- en oriëntatiecentrum;
- 9° voor ten hoogste zestig dagen de minderjarige onder de begeleiding stellen van een observatiecentrum;
- 10° de minderjarige toevertrouwen aan een kandidaat-pleegzorger of pleegzorger als vermeld in artikel 14, §1 of §3, van het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg voor ten hoogste drie jaar, al dan niet met toepassing van artikel 5 van voormeld decreet;
- 11° uitzonderlijk en voor ten hoogste één jaar de minderjarige toevertrouwen aan een geschikte open inrichting;
- 12° uitzonderlijk en voor ten hoogste drie maanden de minderjarige die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt, toevertrouwen aan een geschikte gesloten inrichting, als wordt aangetoond dat de minderjarige zich aan de maatregelen, vermeld in punt 10° en 11°, tweemaal of meer heeft onttrokken en dat die maatregel noodzakelijk is voor het behoud van de integriteit van de persoon van de minderjarige;
- 13° voor ten hoogste één jaar de minderjarige toevertrouwen aan een psychiatrische inrichting, als dat na een psychiatrische expertise noodzakelijk blijkt.”

3.2. Voortgezette pleegzorg

We stellen voor om de leeftijd waarop pleegzorg kan worden verlengd met instemming van de pleegouders en de pleegjongeren, op te trekken van 21 naar 25 jaar

voor jongeren die verder studeren. Dit is dezelfde leeftijd als de maximale leeftijd voor kinderbijslag. Het is immers niet logisch om jongeren die in de jeugdhulpverlening hebben gezeten en dus kwetsbaar zijn, aan te zetten vroeger het (pleeg-) ouderlijke huis te verlaten dan hun vrienden en vriendinnen die geen beroep hebben moeten doen op de jeugdhulpverlening.

Op die manier kunnen pleegjongeren die opvang hebben in een pleeggezin op een veel natuurlijkere manier de overgang maken naar het volwassen leven; een leeftijd die trouwens veel beter aansluit bij de leeftijd waarop jongeren die niet in de jeugdhulpverlening gezeten hebben het ouderlijke huis verlaten.

3.3. Attestering van de kandidaat-pleegouders

De indieners van deze conceptnota stellen voorop dat beide pleegouders evenveel dienen te worden betrokken bij eenzelfde pleegzorgsituatie. In de toekomst moeten beide pleegouders een pleegzorgattest krijgen zodat beide worden opgeroepen door de jeugdrechtbank en bij echtscheiding beide kunnen blijven instaan voor de voortzetting van de pleegzorgsituatie. Dat moet zo verhelderd worden in het relevante besluit van de Vlaamse Regering.

3.4. Bijzondere kosten

Pleegouders in Vlaanderen mogen niet op een andere manier behandeld worden omwille van hun woonplaats. Daarom willen we in deze conceptnota een initiatief lanceren om de bijzondere kosten te regelen door middel van een uniforme lijst van bijzondere kosten die voor elke provincie zal gelden.

Het decreet houdende de organisatie van pleegzorg bepaalt in artikel 17 dat de Vlaamse Regering de tegemoetkomingen voor de bijzondere kosten toekent aan de pleegzorgers. De bijzondere kosten dienen gericht te zijn "op het behoud of het herstel van de fysieke en/of psychische integriteit van het pleegkind of de pleeg-gast".

Het besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013²³ bepaalt in artikel 63 de nadere regels met betrekking tot het toekennen van de tegemoetkomingen voor bijzondere kosten. Het besluit bepaalt eveneens dat de bevoegde minister bepaalt binnen de beschikbare kredieten op welke wijze de tegemoetkoming wordt aangevraagd en uitbetaald.

Zoals hierboven in deze conceptnota beschreven staat, is het onze bedoeling om de vergoedingen voor de bijzondere kosten gelijk te laten zijn voor elke pleegouder. Het uitgangspunt moet immers zijn dat elke pleegouder, -kind of -gast gelijkwaardig is, onafhankelijk van zijn of haar woonplaats.

3.5. Ziekenhuiskosten

Omdat het niet de bedoeling kan zijn dat een pleegkind op zijn achttiende met een ziekenhuisschuld start, stellen we voor dat onbetaalde ziekenhuiskosten gemaakt voor een pleegplaatsing maar die betrekking hebben op kinderen in perspectief-biedende pleegzorg, worden opgenomen op de lijst van bijzondere kosten in het desbetreffende besluit van de Vlaamse Regering.

²³ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de organisatie van pleegzorg.

3.6. Pleegzorgverlof

Zowel minister Homans als minister Crevits hebben in antwoorden op schriftelijke vragen al aangegeven werk te maken van de nodige aanpassingen zodat leerkrachten en ambtenaren in de toekomst zullen kunnen gebruikmaken van het pleegzorgverlof.

In de federale Kamer heeft volksvertegenwoordiger Kristien Van Vaerenbergh een wetsvoorstel neergelegd om het pleegzorgverlof uit te breiden en grotendeels gelijk te schakelen met het adoptieverlof. Tevens strekt het voorstel ertoe om ouderschapsverlof voor pleegouders mogelijk te maken.

3.7. Volwassen pleegzorg en psychiatrische pleegzorg

We pleiten ervoor om de pleegzorgmodules aan te passen zodat ze ook werkbaar zijn voor de volwassen pleegzorg. Daarnaast willen we in de zorgregie in een prioritaire bemiddeling voorzien voor gastgezinnen die aangeven ontlast te willen worden van de zorg voor een volwassen pleeggast.

Wat de psychiatrische pleegzorg betreft, willen we opnieuw dagpleegzorg mogelijk maken om verschillende gezinnen bij hoge zorgnood afwisselend voor een en hetzelfde pleegkind te kunnen laten zorgen. Daarnaast willen we bij pleegzorgers voor psychiatrische jongeren de vergoeding aanpassen zodat die de verhoogde beschikbaarheid van de pleegzorgers mee in rekening neemt.

3.8. Pleegkinderen met een beperking

Het is belangrijk dat bij de omzetting naar PVF de zorg voor de kinderen divers kan worden ingekocht; daarom pleiten we hier voor een regelluw kader. Het is hierbij van het grootste belang dat pleegkinderen met een beperking dezelfde rechten krijgen als andere kinderen met een beperking, zowel in het toewijzen van een basisondersteuningsbudget als van een persoonsvolgende financiering.

3.9. Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving voor wat betreft de rechten en plichten van pleegouders

We willen in een decretale basis voorzien die anticipeert op de federale wetgeving omtrent het statuut voor pleegouders. Concreet willen we ervoor zorgen dat de pleegzorgdiensten de mogelijkheid krijgen om advies te verlenen over de overeenkomst tussen de ouders of de voogd en de pleegzorgers inzake de uitoefening van het ouderlijk gezag.

4. Besluit

Het Vlaamse Pleegzorgdecreet zorgt voor een goede en stevige decretale basis voor de werking van pleegzorg in Vlaanderen. Met deze conceptnota willen we een aantal aanpassingen, bijstellingen en verbeteringen aanbrengen. Die zijn gebaseerd op knelpunten die in de praktijk opduiken bij de toepassing van het decreet. We lossen een aantal knelpunten op rond de maximumtermijn van pleegplaatsingen, uniforme toepassing van het aanvragen voor terugbetaling van bijzondere kosten, individuele attestering van beide personen in een pleegzorgkoppel en ziekenhuiskosten. We stellen voor om de leeftijd voor voortgezette pleegzorg op te trekken en we ruimen een aantal inconsistenties uit de weg met betrekking tot volwassen pleegzorg alsook wat betreft psychiatrische pleegzorg.

Tot slot willen we ervoor zorgen dat wanneer er in de federale Kamer over een statuut voor pleegouders wordt gestemd, de Vlaamse decreetgeving erop afgestemd is zodat pleegzorgdiensten advies kunnen geven in de procedure over de uitoefening van het ouderlijk gezag.

Lorin PARYS
Tine VAN DER VLOET
Peter PERSYN
Caroline CROO
Danielle GODDERIS-T'JONCK
Lies JANS